

Siberisch laagland, met name in het stroomgebied van de Beneden-Ob. Meer oostelijk gaat *fabalis* over in de West-Siberische vorm *johanseni*, die min of meer intermediair is tussen de nominaat- en de Centraal- en Oost-Siberische bergtaigavorm *middendorffii*.

Verspreiding en aantallen.

De West-Siberische Taigagans *Anser fabalis johanseni* is een vogel van het laagland, grofweg genomen tussen de stroomgebieden van de rivieren Ob/Irtysh en Jenissei. (Figuur 1). Omdat deze geografisch-intermediaire vorm een gebied bewoont dat in het westen grenst aan dat van *fabalis* en in het oosten aan dat van *middendorffii*, kunnen er op beperkte schaal overgangstypen voorkomen die in meer of minder sterke mate de karakteristieke kenmerken van twee rassen in zich verenigen. Het sterkst doet zich dit vermoedelijk voor in het overgangsgebied met de nominaatvorm *fabalis*, die eveneens het laagland bewoont en voor zover bekend niet in berggebieden broedt. In het noordoosten reikt het areaal van *johanseni* naar alle waarschijnlijkheid tot in de zuidelijke regionen van het Noord-Siberisch Laagland in de stroomgebieden van de rivieren Boganida en Kheta, mogelijk zelfs tot aan het Chatanga-riviersysteem. Hoewel er aanwijzingen zijn dat vogels van de vorm *johanseni* in de eerste helft van de twintigste eeuw gedurende het winterhalf-

jaar Europa konden bezoeken, zijn er toentertijd, voor zover bekend, nimmer belangrijke aantallen van deze ganzen bijeen gezien. Het enige Europese gebied waar blijkens literatuurgegevens regelmatig sprake was van het overwinteren van Johansens Ganzen is Kopaci rit in het noordoosten van Kroatië, maar Smit & Terlouw (1991) geven voor het Eemland de volgende informatie waaruit het voorkomen van deze ganzen in het kustgebied van de vroegere Zuiderzee zou kunnen blijken: "De ondersoort *rossicus* wordt in Bunschoten en omgeving 'zwarte' genoemd, de andere typen tezamen heten 'groten'. Deze behoren tot de ondersoort *fabalis*. De groten worden weer onderverdeeld in grote geelbekken en grote zwartbekken." Er kan mijns inziens geen twijfel over bestaan dat zich onder deze 'grote zwartbekken' ganzen van de vorm *johanseni* bevonden zullen hebben, iets waarop overigens reeds in 1956 door mr. J. Kist geattendeerd werd.

De feitelijke vaste doortrek- en overwinteringsgebieden van *johanseni* lagen vroeger naar alle waarschijnlijkheid allemaal buiten Europa en omvatten delen van China, Kazakstan, Oezbekistan, Kirgizistan, Tadzjikistan en Toerkmenistan, terwijl niet uitgesloten kan worden dat de vogels tot in de jaren vijftig van de vorige eeuw tevens in Iran en Irak overwinterden. Jarenlang werd er van uitgegaan, dat er een belangrijk overwinteringsgebied van *johanseni* was in het noordwesten van China. Delacour

Bij de Europese Taigagans *A. f. fabalis* is de snavel doorgaans merendeels oranjegeel gekleurd, terwijl veel van deze vogels een wit 'kolletje' hebben. Kampinasche Heide, februari 1984. Foto: Leo van den Bergh.